

Eredményes kutatások

Hét szabadalom az olajpala hasznosítására

A magyarországi olajpala hasznosításával kapcsolatos kísérletek eredményeképpen már hét eljárást, illetve terméket fogadott el szabadalomnak az Országos Találmányi Hivatal. Ezek közül három teljes egészében a Magyar Ásványolaj- és Földgázkísérleti Intézet szakembereinek munkája, további négyet pedig közösen dolgoztak ki az említett kutatóintézet, valamint a Veszprémi Vegyipari Egyetem, a Nehézipari Kutatóintézet és a Nyugat-dunántúli Állami Gazdaságok szakszolgálati állomásának munkatársai. Ezek a szabadalmak megfelelő alapot adnak ahhoz, hogy megkezdődjön a hazai gazdag olajpalakészletek feldolgozása.

A magyar olajpala-előfordulások földtani kutatásai 1972-ben kezdődtek a Magyar Állami Földtani Intézet irányításával. Először

Gércen és Pulán mérték fel a készleteket, legújában pedig a várpalotai medencében található. A egymástól eltérő tulajdonságúak, s így felhasználhatóságuk is eltérő. A legnagyobb készletek — mennyiségük milliárd tonnákban mérhető — a várpalotai medencében található. A hasznosításra vonatkozó kísérleteket 1975-ben kezdték meg. A széles körű tudományos munkát a Magyar Ásványolaj- és Földgázkísérleti Intézet irányítja. A kutatás során eddig előállítottak már az olajpálából derítőanyagot, nagy szervesanyag-tartalmú koncentrátumot, portland cementet, hő- és hangszigetelő anyagot és növényi növekedésserkentő anyagot. A tudományos eredményeket már szabadalom védi és gyakorlati alkalmazásukat megkezdték a szilikátiparban és a mezőgazdaságban. (MTI)

Műszeriparunkról

Az elmúlt néhány évben kedvezett a világgazdasági helyzet a műszeripari termékek exportjának. Az elektronika, a számítástechnika és az automatizálás gyorsan tért hódított, mely új mérőeszközök, szabályzó műszerek fejlesztését tette szükségessé, s ezek számára nagy piacot biztosított. A takarékoság előtérbe helyezésével rendkívüli módon megnőtt a kereslet a különböző mérő- és más precíziós műszerek iránt is. A vasasszakszervezet pénteki elnökségi ülésén a KGM vezetői arról adtak számot, hogy a kedvező világgazdasági helyzetet a magyar műszeripar is jól kihasználta. Ebben az ötéves tervidőszakban évi 20 százaléknál is nagyobb mértékben nőtt az alágazat kivitele, s a hagyományos exportcikkek mellett új termékeket is bevezettek a piacon. Az idén már nyolc, de a többi műszeripari vállalat is egyre többet szállít külföldre versenyképes termékeiből. (MTI)

A szegedi járásban

Mérlegen az első félév

Az 1980-as gazdaságpolitikai irányelvek végrehajtásának tapasztalatait az év első felében párt- és gazdasági fórumokon vitatták meg a közelmúltban. A szegedi járás mezőgazdasága, ipara és kereskedelme is fontos szerepet kapott a gazdaságpolitikai irányelvek végrehajtásából, különös tekintettel a táj adottságaira. Ezúttal csak a mezőgazdaság néhány területéről, szűzölvény beszéltünk Ocskó Lászlóval, az MSZMP szegedi járási bizottsága gazdaságpolitikai osztályának vezetőjével.

— Mit mutat eddig a mérlegelés, amelyet egyik ülésen elvégzett a járási párt-vezérelváltottság is?

— E táj gazdaságaira, szövetkezeti és állami iparára szintén vonatkozik — mondogta — a gazdaságpolitikai vonalának emelése, a termelési szerkezet rugalmas korszerűsítése, az ésszerűség határain belül a takarékoság fokozása, a gazdaságban kialakult kapcsolatok bővítése és erősítése, a mi esetünkben különös tekintettel a kialakított mikroövezetekre.

— Mit tükröznek eddig az eredmények a mezőgazdaságban?

— Biztatóak. A gazdaságok igyekeznek alkalmazkodni a megváltozott gazdasági szabályozókhöz, vagyis eredményesebben gazdálkodni. A mezőgazdasági termelés 8 százalékos növelését tüzték ki az irányelvek, ezen belül a növénytermesztésben a hozamok 10 százalékos is meghaladó emelkedését. A termelési szerkezet korszerűsítése — az erre vonatkozó parhatározatok alapján — folyamatossá vált. A vetésszer-

kezet egyszerűsítésében általában lépést tartanak a gazdaságok, ugyanakkor az állatállomány és az ültetvények fejlesztése kisebb ütemű a tervezettnél. — A termelés fejlesztésére mekkora összegű hitelt vetettek igénybe a szövetkezetek? — Az év első felében 357 millió forintot. Ez 15,1 százalékkal magasabb, mint az előző esztendő hasonló időszakában. Beruházási hitelük pedig 50 százalékkal magasabb, mint a múlt év első felében volt. A gazdálkodásra általában kedvező, hogy a fordulóponton az utóbbi évekhez viszonyítva a legnagyobb létszámú állatállománya volt a szövetkezeteknek. A takarmányozásra bőséges volt a készlet. Az őszi vetések az adottságokhoz mérten megfelelőbb fajtaösszetételben megerősödve teltek ki. Ennek is tulajdonítható, hogy a kalászosok téli kipszutulása alig érte el a szegedi járásban az 1,5 százalékot, míg az előző évben meghaladta a 12 százalékot is.

— Adat van arra, hogy a tavaszi vetésű növények nagyobb károsodást szenvedtek, mint az elmúlt évben. A hosszú hideg, az esős tavasz miatt a kukorica 25—30 százalékat kellett újra vetni. A fűszerpaprikát és a paradicsomot pedig erős homokverés érte. Most mik a kilátások, különösen a júliusi nagy jégeső után?

— Néhány községünk, Deszk, Domaszék, Ásotthalom, Zákányszék, Mórahalom és Rózsa térségében mintegy 8 ezer hektáron érte jégverés a növényeket, a paradicsomot, a paprikát, a kulkoricát. Még tart a kárök

felmérése, amely tájanként eltérő. Különösebb aggodalomra azonban nincs ok. A többi területen a kapásoknak nem kedvez a nyári aszály.

A beszélgetésben szó esett a szegedi járás termelőszövetkezteinek állami támogatásáról is. Ocskó László tájékoztatása szerint ez az összeg 1980-ban közel 60 millió forint, amelyből több mint 12 millió forint a fejlesztési hozzájárulás. A többi a meliorációt, az erdő- és gyeptelepítést segíti. Másfél millió forintot fordítanak a romos, elhagyott tanyák felszámolására. A telepítési program szerint 1980-ban 403 hektár szőlőt és 272 hektár gyümölcsöt kell telepíteni. Ebből az első félévben megvalósult 139 hektár szőlő és 54 hektár gyümölcsös telepítése.

— A háztáji gazdaságok termelése jelentős a szegedi járásban és ezután is az marad.

— Tavaly közel 700 millió forint értékű terméket értékesítettek a nagyzemeli gazdaságok közvetítésével — hangsúlyozta Ocskó László. Véleménye szerint ebben az évben is hasonló mennyiségű és értékű termés várható tőlük. Például a szegedi járásban felfűszárolt tej 72 százaléka a kistermelők produkta. Hízósertésként az év első felében átadott mennyiség mintegy 2 százalékkal nagyobb a múlt esztendő hasonló időszakához viszonyítva. Továbbra is fontos feladat párt-, gazdasági- és tanácsi szerveknek a háztáji kisegítő gazdaságok sokoldalú segítése, ahogy ez eddig is program volt.

L. F.

Szék nincs az isten háta mögött

A fáma szerint amikor az isten hátravetett kézzel azon gondolkodott, melyik települést hívja rá a Földön, Szék községet véletlenül elrejtette. Azért mondják, hogy oda van az isten háta mögött.

Kolozsvárról jó másfél óra alatt elérhető, ennek az időnek felét azonban fölemészti az a kátyús tizenkét kilométer, amely ezt a túlnyomórészt magyar lakosú romániai települést a szamosújvárszászregeni úthoz kapcsolja. Másfelől nincs ki-bejárás a községbe, aki tehát elzarándokol ebbe a sajátos hangulatú etnikumban, annak kétszer kell végigrajtatnia magát ezen a gyötrelmes útszakaszon. A gödörökkel több milliónyi költségű állítólag már rég elűngettelt volna az állam, de valamilyen oknál fogva máig is kéklik a mindössze 600 ezer leinyi lakossági hozzájárulás. Az ország különböző részein dolgozó széki férfinek tehát minden hétvégi hazajövetelkor buzdogn rázatja magát az ingázó buszokon.

Valamikor zsarnok szegénység tartotta igájában a négyezer főnyi lakosságot, s az élet leginkább annak volt romantikus, aki kívülről nézve csak a gyönyörű széki muzsikát, a különleges szépségű varrottasokat és az izléses népviseletet vette észre. Kányádi Sándor Fekete-piros című verse azonban megsejteti a székiek hajdani kínjait, kitartó elszántságát a mai megélhetésért. Közismert, hogy a széki kubikosok képesek naponta 7—8 köbméter földet is megmozgatni, az ő kezük nyomán marad a legszebb rézsű, ha csatornát ásunk valahol. Összesen 880 ember, a hatvan évvel ezelő férfialakosság háromnegyed része ingázik, s megkeresi fejenként a havi 3500—4000 lejt. Az aszanyonyok jórészt otthon dolgoznak a közös gazdaságban, mert ipar nincs, egyedül a szamosújvári keletiszonygyárnak van itt üzemegysége, ahol harminc nő dolgozik.

Székely István párttitkár tanácselnökkel és Sükösd István elnökhelyettesseivel beszélgettünk a gyéren fás hegyek közé három irányban szétágazó község fejlődéséről. Búszkélkedtek egy kicsit. Széken is az utóbbi 15 év hozott áldásos eredményeket. Cementlapokból olyan járdák épültek, hogy hetes esőben is tiszta lábbelvel lehet közlekedni. Hetvenháromban egy nyolctantermes iskolát hoztak tető alá, így most már zavartalanul tanulhat mind a 603 tanköteles gyerek. A házakról előtűnt a századokig uralkodó zsúfpedél, mindössze kettő maradt mutatónak. A vidámitó piros cserepek láttán talán csak az a sajnálatos, hogy a karakteresen szép nyeregtes otthonok helyén sok a tojásgyfőforma sátortetői. Fontosabb azonban, hogy a családi házak 80 százalékában most már ott a tiszta ivóvíz, amelyet az egyik magaslapon épített tároló nyom a csapokba.

S hogy el ne felejtjük, megvan az új, tágas, praktikus beosztású művelődési otthon, amelynek létrehozásához mindössze 180 ezer leivel járult hozzá a lakosság. Megfelel mozinak, színháznak, klubnak, szakköröknek, tánc házának. Este a kéklajbis és szalmakalapos legények meg a fekete mellényes és piros szoknyás lányok be is mutatták a páratlanul híres széki táncrendet. A „Lassú és Csárdás” zenéje úgy sikong, jajong — Illyés Gyula szavaival — mint „a fűrész foga közé szorult részülő”, mégis olyan gyönyörű, ősi szenvedéseket idéző, hogy lehetetlen szabadulni tőle. S ezt nemcsak idegenek részére produkálják, ez a „Sűrű és Ritka tempóval”, a „Magyar négyessel”, a „Porka és hétléppel” együtt szerves része az életnek, ahogyan a munkához tartozik a pihentető szórakozás: „Kék ibolya a temetőm / Haragszik rám a szeretőm / Ha haragszik, nem bánom / Mással élem világot.”

S a tánc házán kívül ezt ropták Boldizsár János és Juhos Erzsébet lakodalman is. Ők már mindkettlen diplomát szereztek, de a szülők és a hagyomány kedvéért hazajöttek házassodni. Nem öltöztek népviseletbe, a nyoszolyólányok is talpig rózsaszínben bandukoltak a ce-

remóniás menetben, tehát az igazi széki lakodalom helyett amolyan „urast” rendeztek. Este a vacsora is hagyományos volt: négy száz személynek terítették az „Isten hozott” bejáratú sátorban és a fiatal pár egészségére kifogyhatatlan szilvapalínkat kortyolgatott a tarka, de nem rikító öltözötű násznép. Nem várhattuk meg az úgynevezett „mutatást”, ami azt jelenti, hogy éjfél után ezer leiket dobálnak össze dícsésköveken a menyasszonynak. Úgy számítják: egy szokványos lagzi belekerül 25—30 ezerbe, de megéri, mert százezer össze szokott jönni a vendégek zsebéből.

Serestély Istvánék otthonában búcsúztunk el Széktől. Náluk derült ki a beszélgetés folyamán, hogy nem csökken a lakosság, a természetes szaporodás pótolja az elhaltakat. Az újságolvasásban harmadik-negyedik helyen áll a község, s a kolozsvári Igazságnak is 395 előfizetője van. Járnak színházba, legutóbb a dési teátristák vendégszerepeltek a művelődési otthonban. Kolozsvárra, ha jobb előadást hírdetnek, két busszal 80—100-an is elmennek színházba. Elképesztően ráz a bekötő út, mégiscsincsnek elzárva több a világtól. Szépen élnek, boldogulnak, művelődnek. Id. Serestély István derűs örömmel mutatta meg ezt a jelvényt és okmányt, amely bizonyította, hogy 1979-ben a Megének-lünk Románia elnevezésű országos vetélkedőben második díjat és Népi énekes címet nyert. A mi tisztelünkre is elénekelt két régi magyar népdalt, s búcsúzásul megkóstoltatta velünk szíves kínálatú szilvapalínkáit.

F. Nagy István

Szőlőtelepítés

A legtűzebb magyar vörös borkoromhőlyén, a villányi dombokon befejeződött a kékszőlőprogram első szakasza. 1976 és 1980 között háromszáz hektáron telepítették szőlőt a társult gazdaságok. Az új ültetvények a nagyzemeli művelési módnak megfelelően széles

sorközűek és teljesen gépesíthetők.

A telepített oltványok nagyobb része kékfrankos volt. A szakemberek véleménye szerint a holnap vörös bora az úgynevezett „telt fűrtű kékfrankos” lesz, amelyet az Országos Szőlészeti és Borászati Kutatóintézet munkatársai Villányban nemesítettek ki. (MTI)

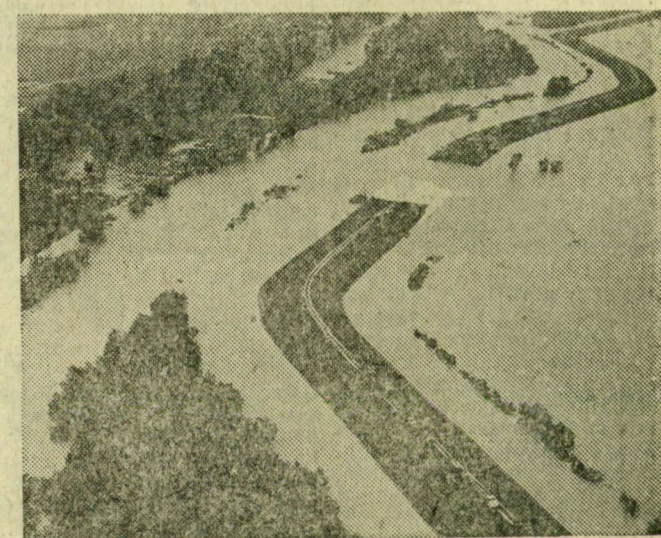
Újabb árhullámok

Megkezdték a Kettős-Körös töltésszakadásának elzárását

A Kárpát-medence keleti és északkeleti térségében lezuhalt kiadós eső árhullámokat indított el a folyók felső szakaszán. Heves áradás alakult ki a Körösök vízrendszerében, Körösszállánságon a Sebes-Körös fél nap alatt 60 centiméterrel, Antnál pedig a Fekete-Körös 130 centiméterrel áradt.

Az árhullámoknak ez a második sorozata súlyosbítja a helyzetet, s ezért a vízügyi szervek nyomában intézkedtek a veszély elhárítása érdekében szükséges és lehetséges előkészületekről. Újabb vízügyi és honvédelmi erőt, mintegy 2000 embert és gépeket irányítottak ebbe a térségbe, s így most már 8 ezren védik a Körösök gátjait.

A közelgő második árhullámok miatt a Kettős-Körös szakadásánál nem várták meg a folyó és a kiáradt víz szintjének kiegyenlítését, hanem az összevont hat gépesített osztag meg a pöntekre virradó éjszaka megkezdte a szakadás elzárását. Teljes erővel dolgoznak, hogy a második árhullám megérkezése előtt befejezzék a szakadás elzárását.

A Kettős-Körös átszakadt gátja Hosszúfoknál

A második árhullám magasságának csökkentése, megcsapolása és a gátak oldalára nehezedő nagy vízmennyiség elvezetése érdekében újabb szükségeltartók megnyitását készítették elő. A megáradt folyók mentén 2100 kilométer hosszú gátzakaszon tartanak árvízvédelmi készültséget. A harmadfokú készültség erői összesen 726 kilométer hosszú gátat védenek.

Jelenleg több mint 12 000-en vesznek részt a Tisza-völgyi ár- és belvízvédekezésben, s munkájukat több mint ezer jármű és gép segíti.

A Körösök völgyében a veszélyeztetett településekről áttelepített lakosokat Veszprém, Mezőberényben és Békenyén helyezték el. Sokukat rokonok, ismerősök fogadták be, s a többiekre a tanácsok gondoskodtak. Az állami szervek nyújtotta segítséggel a szolidaritás szép példáit mutatják azok

a termelőszövetkezetek, amelyek támogatásukat ajánlották fel az elemi csapások miatt nehéz helyzetbe került közös gazdaságoknak. Az Alsóitzsavidéki Vízügyi Igazgatóság is újabb erősítést küldött a Gyulai Vízügyi Igazgatóság területére. Jelenleg több mint 220 tagú az Ár- és Belvízvédelmi Készületi Szolgálat Körös mentén tartózkodó védőkező osztaga.

A Maros a tetőző vízállásnál várhatólag előnti a baloldali hullámteret. Deszk alatt is átmenetileg kimegy a víz az ártérre. A Makó felőli oldalon, ahol a kiskertek vannak, a tetőző vízállásnál sem fenyeget veszély.

A vízügyi szolgálat megítélése szerint 800—810 centis legmagasabb vízállást várnak majd a Tiszán Szegednél és tartósabb árhullámra kell felkészülni. A vízszint a gátak mostani állapotára szerint nem fenyegető.